

EL CASTELL-PALAU DE RODONYÀ A TRAVÉS DELS INVENTARIS POST MORTEM DE LA FAMÍLIA TAMARIT. SEGLES XVII-XVIII

Isidre Pastor i Batalla

El valor històric que tenen els inventaris *post mortem*, com a font documental de primer ordre, és d'una riquesa inqüestionable per analitzar diversos aspectes de la condició social, econòmica i cultural de la persona i estament que els generen, així com del moment històric al que fan referència. L'acurada descripció dels béns mobles i drets que es porta a terme en aquests actes notariais, així com el rigor descriptiu de la seva elaboració —de manera especial en els dels segles que aquí es tracten—, aporten uns elements de judici subjectius que permeten interpretar com es concep, i quina valoració es fa del patrimoni familiar.

En el cas concret del castell-palau de Rodonyà, aquest tipus de fonts són un element de referència obligada a l'hora de documentar com s'estructurava la seva distribució interior, per poder disposar d'una completa descripció arquitectònica de tot el conjunt de l'edifici. Les nombroses referències que aporten permeten, a la vegada, aprofundir en l'estudi de diversos aspectes, com el de la evolució del patrimoni familiar, l'economia senyorial o els gustos i necessitats que s'imposaren en cada moment en la vida diària de l'edifici.

ANTECEDENTS

Les primeres referències documentals del lloc de Rodonyà es corresponen amb el procés d'expansió de la Marca del comtat de Barcelona de la segona meitat del segle XI, i es fa ressò de l'ordenació territorial del Castellvell de la Marca, terme castral al qual inicialment estigué adscrit.¹

---

¹ L'articulació i posterior evolució territorial del Castellvell de la Marca, entre els segles X i XII, ha estat analitzada a partir de les primeres referències documentals d'aquest terme castral i dels

Des de la segona meitat del segle XII el grup familiar dels Lotger hi apareix establert, i acumula drets i rendes sobre el lloc i el seu terme. Aquest fet comportà la seva progressiva desvinculació del Castellvell de la Marca, a la vegada que es consolidava com a entitat pròpia.² És en aquest període que es té constància, per primera vegada, de l'existència d'una fortificació a l'indret, i es fa esment del "*castrum de Rodenyano*" en una donació datada el 3 d'agost de l'any 1170 en la qual Guila de Banyeres, vicària de Castellvell, i Mir de Castellvell lliuren a Pere de Lotger el feu de Rodonyà.³

A finals del segle XIII, el grup familiar dels Tamarit, originari de la part baixa del Gaià, esdevindrà successor dels Lotger en el domini del lloc i terme de Rodonyà. Els seus membres hi actuaran com a senyors ja des de començament del segle XIV.⁴ Les vicissituds històriques i els condicionats socioeconòmics del moment varen comportar, a partir del primer terç del segle XIV, la ràpida adscripció de la família en el domini d'aquesta senyoria. La seva consolidació com a grup familiar es va articular a partir de l'adquisició del domini sobre el lloc de Rodonyà. La potestat sobre aquests drets i rendes es va convertir en la base del patrimoni familiar dels Tamarit, tal i com fins al moment ho havia estat dels seus predecessors —els Lotger—. Aquest fet, conjuntament amb la perpetuació de la transmissió del patrimoni per via hereditària, ha permès analitzar l'evolució d'aquesta heretat i el comportament del grup com a llinatge, que, des d'aquest moment, s'identificarà plenament amb la senyoria de Rodonyà.

En pocs anys es fa palès el desplaçament territorial del marc d'actuació social i econòmic de tot el grup familiar, el qual, en accedir al domini sobre Rodonyà, es va vincular progressivament al sector oriental del Camp de Tarragona. Estan documentats, a partir de començament del segle XIV, diversos membres d'aquest grup familiar establerts en indrets de l'àmbit d'influència de la ciutat de Valls, on està situat el nou nucli patrimonial.

L'obtenció, a mitjans del segle XIV, de la senyoria de Vilardida per part d'un dels descendents del primer Tamarit establert a Rodonyà ha de considerar-se com un clar

---

honors que en ell es defineixen, en Isidre PASTOR i BATALLA, "Els dominis occidentals del Castellvell de la Marca". 8es Jornades d'Estudis Penedesecs (1995). *Miscel·lània Penedesenca XXII*, Institut d'Estudis Penedesencs. Sant Sadurn d'Anoia, 1997, vol. II, pp. 67-89.

² La definició de les estructures feudals que es va produir sobre el lloc i terme de Rodonyà. Així mateix, l'establiment dels Lotger ha estat presentat en Isidre PASTOR i BATALLA, "El domini del grup familiar dels Lotger a Rodonyà, segles XII-XIII", *La Reclusa* núm. 1. Centre d'Estudis del Gaià, Vila-rodona, 1997 pp. 37-48.

³ A.C.A. Diversos, Can Falguera (A.B.M.), lligall 645, núm. 9.

⁴ Els orígens i consolidació del grup familiar dels Tamarit com a llinatge detenedor de la senyoria de Rodonyà ha estat estudiat en Isidre PASTOR i BATALLA, *La formació d'una baronia al Camp de Tarragona: Rodonyà segles XII-XIV*, Tesi de Llicenciatura Universitat de Barcelona (inèdita), Barcelona, 1996.

□ Vista general del conjunt del castell-palau i del clos de muralla que tanca el recinte

□ Armariet de paret d'una de les dependències de l'ala de serveis

exponent de la consolidació que experimentà aquest llinatge, que es convertí en una de les principals famílies nobiliaris d'aquesta zona.⁵

Des de començament del segle XV els Tamarit, senyors de Rodonyà, es documenten establerts a la ciutat de Barcelona, on es van domiciliar. A partir d'aquest moment es va consolidar la seva afirmació social, propiciada a partir de la política matrimonial que varen practicar, i quedà reafirmat el seu estatus i notòriament incrementat el seu patrimoni. Tot i així, els lligams amb el lloc de Rodonyà, heretat patrimonial inicial de la família, es varen mantenir de forma inalterable, tant per ser la base de la seva economia rendista com per les connotacions socials que comportava, entre l'estament nobiliari, la titularitat d'una senyoria.

Aquests factors varen afavorir un nou impuls de la baronia de Rodonyà que, amb l'adquisició de nous dominis territorials i el desenvolupament social i econòmic de la població, es materialitzà amb la construcció del gran castell-palau. Les influències culturals del renaixement que predominaven en aquest moment en el Camp de Tarragona varen propiciar que es bastís una nova residència senyorial d'acord amb els criteris propis del gust de l'època.

EL CASTELL-PALAU

El desenvolupament de l'arquitectura rural del Cinc-cents va estar propiciat per un període de represa i d'activació de les explotacions agràries del camp català, procés que es va veure afavorit per la recuperació demogràfica que experimentà la població del Principat.

El reafirmament del règim senyorial, amb la consolidació de les seves propietats territorials, que es va portar a terme després del esdeveniments sociopolítics del segle XV —els disturbis remences i la guerra civil—, es va caracteritzar per les profundes transformacions que varen experimentar les residències senyorials d'àmbit rural, moltes de les quals es reconvertiren en grans casals que, tot i cuidar al detall les línies arquitectòniques, adequaren bona part de les seves dependències a les necessitats que requeria l'explotació i la producció agrària. Aquesta funcionalitat de les instal·lacions és una pràctica generalitzada en la tipologia constructiva dels castells-palau.

---

⁵La consolidació de la identitat d'aquesta nova branca familiar va comportar que a partir d'aquest moment el llinatge dels Tamarit quedés vertebrat en dues cases: la dels senyors de Rodonyà i la dels senyors de Vilardida. Tot i així, a començament del segle XVII, la titularitat d'aquesta senyoria va revertir, per via hereditària, als primers; fet presentat i analitzat en Isidre PASTOR i BATALLA, "Família i poder a Vilardida. Una aproximació a l'estament senyorial", *La Resclosa*, núm. 2. Centre d'Estudis del Gaià, Vila-rodona, 1998, pp. 49-60, motiu pel qual en l'inventari de l'any 1642 apareix, entre els béns i rendes de Joan de Tamarit i de Tafuer, el lloc i terme de Vilardida, Apèndix documental I.

El nou gust de l'aristocràcia, inspirat en els valors de la condició humana que promulgava l'humanisme, va determinar que s'aprofitessin les remodelacions constructives que requerien els antics castells feudals per bastir-hi uns edificis de línies i formes clàssiques, a *la romana*, d'acord amb les últimes tendències provinents d'Itàlia i que s'estenien arreu d'Europa.⁶

La difusió dels nous gustos renaixentistes assolí una singular rellevància en el Camp de Tarragona i a les comarques meridionals de Catalunya, on són nombrosos els exponents de la nova tipologia constructiva que es va adoptar per remodelar moltes de les antigues edificacions de defensa de la zona.⁷

El castell de Rodonyà no en fou una excepció. A mitjans del segle XVI el seu conjunt experimentà una important transformació que canvià per complet la semblança de l'antiga construcció. L'edifici, com centre socioeconòmic de la baronia de Rodonyà, fou impulsat pels Tamarit per tal d'esdevenir el màxim exponent de la seva potestat i condició social, i fou condicionat perfectament per les necessitats de residència senyorial i per a les que es requerien com a centre de l'explotació agrària.

L'edifici és una construcció de planta rectangular centralitzada a partir d'un pati interior, on s'hi articulen quatre cossos. El traçat renaixentista de les seves línies es posa de manifest tant per la composició estructural de les proporcions com per l'equilibri compositiu que presenten les façanes, de línies clàssiques de gran sobrietat. El castell-palau de Rodonyà, caracteritzat per la senzillesa de les seves formes, constitueix un dels exemples més representatius d'aquesta tipologia constructiva.

Malgrat que la seva estructura externa es conserva encara sencera, l'estat de deteriorament que presenta el seu interior impossibilita una descripció acurada de la distribució de les dependències. Tan sols a partir de la informació que sobre el castell faciliten els inventaris familiars es pot fer una recomposició de la seva disposició interna.

El mal estat que presentava el conjunt de l'edifici, a mitjans del segle XVIII, va fer necessaris uns treballs de reforma que alteraren parcialment la distribució interna inicial. Les tasques de condicionament varen afectar tant les dependències de la planta baixa, on es potenciaren les destinades a usos agrícoles, com les situades a la planta noble, on es

---

⁶ En l'obra de Joaquim GARRIGA i RIERA "L'època del renaixement, s. XVI". *Història de l'art català*, vol. IV. Edicions 62, Barcelona 1986, es presenta una síntesi de les característiques constructives d'aquestes residències senyorials i de la singularitat que varen assolir en el marc de l'arquitectura del moment.

⁷ Així ha estat evidenciat en l'exhaustiu treball de Marià CARBONELL i BUADES en *L'escola del Camp de Tarragona en l'arquitectura del segle XVI a Catalunya*, Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Diputació de Tarragona, Tarragona 1986; d'entre els més propers a Rodonyà en destaquen els d'Altafulla, la Bisbal del Penedès, Torredembarra, Vilabella i Vallmoll.

condicionaren de nou moltes de les seves estances.⁸ La incidència que aquest treballs varen tenir en l'estructura original es pot apreciar en observar l'estat actual de l'interior de l'edifici, on encara són visibles els testimonis de les modificacions.

Posteriorment, amb l'ús públic que es féu de l'edifici a partir del segle XIX, l'ala de ponent, la que dóna a la plaça major, fou de nou rehabilitada, amb els conseqüents canvis i reformes de les seves estructures.

L'ANÀLISI DELS DOCUMENTS

Des de mitjans del segle XIV les Constitucions de Catalunya manen que es confeccioni una relació dels béns i drets del difunt —*inventaris*— per part del seu hereu testamentari.⁹ Aquesta font documental es genera en prendre possessió el beneficiari un cop llegides les últimes voluntats del testador. La redacció dels inventaris, per tal d'enumerar els béns mobles, es portava a terme *in situ*, en el mateix lloc on aquests es localitzaven. La seva elaboració s'havia de començar en un termini de 30 dies següents a la data de lectura del testament, i acabar-se en 60 dies. A l'instrument hi ha de constar la descripció de totes aquelles coses que integren l'herència, i cal referenciar en el cas dels habitatges tot el que hi hagi en el seu interior.¹⁰

La utilització d'aquest tipus d'instrument jurídic fou una pràctica generalitzada, i molt difosa, entre els estaments socials d'un cert poder econòmic, especialment entre la noblesa, raó per la qual aquests documents han estat la base de nombrosos estudis sobre aspectes diversos de la vida quotidiana i l'arquitectura de les residències senyoriales.¹¹

---

⁸ El deteriorament de l'edifici fou motivat, essencialment, per les vicissituds que experimentà durant i després de la guerra de Successió com a conseqüència de ser els Tamarit partidaris de la causa austriacista.

⁹ *Constitucions i altres drets de Catalunya*, Barcelona, 1704, pàg. 354.

¹⁰ Cáncer *Variarum Resolutionum*, p. II, cap. 2 RR 133, p. III, cap. 2 RR 15, p. I, cap. 2 RR 3, normatives referenciades per Francesc MASPONS i ANGLASELL, *Derecho catalán familiar*. Ed. J.Mª Bosch, Barcelona, 1956, pàg. 183.

¹¹ D'entre els estudis sobre inventaris de castells de zona, cal destacar-ne els treballs de Francesc RICOMÀ i VENDRELL, "Un inventario del castillo de Altafulla del siglo XV", *Estudis Altafullencs*, núm. 2. Centre d'Estudis d'Altafulla, Altafulla, 1978, pp. 23-27; Josep Maria SANS i TRAVÉ-Concepció BALLART i MARSOL, "Un inventari del castell de Solivella de 1596", *Miscel·lània d'Estudis Solivellencs*, núm. 2, Centre d'Estudis Solivellencs, Solivella, 1984, pp. 122-166; Borja de QUEROL, "L'inventari de béns al temps que morí mossèn Berenguer de Montpalau, Baró de Vallmoll (1479)", *XXXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos de Catalunya*. Institut d'Estudis Vallencs. Valls-Vila-rodona, 1989, vol. III, pp. 321-328; Isabel COMPANYS i FARRERONS-Maria Joana VIRGILI i GASOL, "Noves dades sobre el castell d'Altafulla i el llinatge dels Recasens, a través d'un inventari del 1506 i altres documents del notari tarragoní Joan Comes", *Estudis Altafullencs*, núm. 17. Centre d'Estudis d'Altafulla, Altafulla, 1993, pp. 7-35; i Valentí GUAL i VILÀ, "Inventari dels béns del baró Joan d'Armengol (any 1529)", *Font de Baix*, núm. 9. Rocafort de Queralt, 1996 pp. 46-47.

□ Finestra de la façana nord-oest amb motllures i dos bustos com a elements decoratius

□ Latrina adosada a la façana oest del castell

La sèrie documental que formen els inventaris de la família Tamarit, que han estat analitzats en aquest treball, presenten un marc cronològic que va des de la primera meitat del segle XVII fins a la segona meitat del segle XVIII, etapa que es correspon a un període de plenitud de la realitat social i econòmica de la baronia de Rodonyà. Destaquen dues circumstàncies que la condicionaren: el fet d'estar l'edifici del gran casal renaixentista construït, tot i que no constitueix la residència principal del grup familiar dels Tamarit, els quals, des de finals del segle XVI, estan establerts i domiciliats a Barcelona; i el singular desenvolupament que experimentà aquesta com a explotació agrària.

Els documents en què s'ha centrat l'estudi són els següents:

- Un primer inventari, datat l'11 de maig de l'any 1642, que fou fet a instàncies de Maria de Carcer, com a usufructuària de tota l'heretat de Joan de Tamarit i Tafuer, senyor del lloc i terme de Rodonyà, en el qual es recullen els béns del difunt. Document fet en poder del rector del Puigtinyós Pere Domènec.¹²

- Relació dels béns d'Hug de Tamarit i Carcer, senyor de Rodonyà, fet a instàncies del seu fill Salvador de Tamarit i Vilanova com a hereu universal seu el 20 de febrer de l'any 1698, en poder d'Emmanuel Alexandre, rector de Puigtinyós.¹³

- Inventari, datat el 14 de juliol de 1744, en el qual es fa una relació dels béns que foren de Salvador de Tamarit i Vilanova, senyor de Rodonyà. Fou fet a instàncies del seu fill i hereu universal Salvador de Tamarit i Xatmar.¹⁴

- El darrer inventari està datat el 5 d'agost de l'any 1774 i presenta la relació dels béns que foren del difunt Salvador de Tamarit i Xatmar, senyor de Rodonyà. Fou fet a instàncies de la seva vídua Josepa de Copons, com usufructuària testamentària, en poder del notari de Vila-rodona Pau Marrugat.¹⁵

DEPENDÈNCIES DEL CASTELL

Pel fet de tractar-se de documents posteriors a la construcció del castell-palau, els quatre inventaris ens permeten determinar quina fou l'evolució que aquest va experimentar, a la vegada que aporten nous elements per aprofundir en el coneixement de la seva arquitectura. En aquest es presenta una relació detallada, estança per estança, de tots els béns mobles que hi ha en el conjunt de l'edifici, i es té cura tant de la seva minuciosa descripció com de la seva ubicació. L'elaboració dels inventaris es realitzava seguint un itinerari, semblant en cada un dels documents, que permet disposar d'un llistat de moltes de les seves dependències, a partir del qual es pot fer una aproximació de la seva distribució interna.

---

¹² A.C.A., Notarial Mataró, lligall 34, document núm. 9. Apèndix documental I.

¹³ A.C.A., Notarial Mataró, lligall 34, document núm. 21. Apèndix documental II.

¹⁴ A.C.A., Notarial Mataró, lligall 34, document núm. 17.

¹⁵ A.C.A., Notarial Mataró, lligall 34, document núm. 20.

Les denominacions que es fan servir en els inventaris per identificar cada una de les estances és bastant genèrica. Responen quasi sempre a criteris merament funcionals. Tan sols en els dos documents del segle XVIII es té una cura especial a l'hora de descriure la ubicació de les dependències, les quals són relacionades amb les del seu entorn immediat. Tot i la dificultat de poder precisar la situació, totes les estances referenciades en cada un dels documents, el seguit de dependències que han estat relacionades a partir de l'esmentada documentació, conjuntament amb les restes arquitectòniques que encara es conserven, permeten fer una reposició general de la distribució interior del conjunt del castell-palau.

A la **planta baixa** es distribueixen les diverses dependències relacionades amb les tasques i usos agrícoles. La major part d'aquestes estances eren destinades a l'emmagatzematge de la producció, tant de la procedent de la pròpia explotació de la baronia com de les procedents de la renda senyorial, centrada essencialment en el vi, el gra i l'oli. Els principals dipòsits destinats per a tal fi n'eren: el celler, conegut contemporàniament com la mina; la botiga del l'oli, a l'esquerra de la porta principal, i la botiga de gra enfront de la porta esmentada, on hi havia diverses sitges excavades en el terreny.

A l'ala de ponent de l'edifici s'ubicaven la major part del serveis, com els accessos a les plantes superiors i a la *gruta* del subsòl, així com d'altres petites estances. Destacava en aquest primer nivell la presó, situada a l'angle nord-est de l'edifici.¹⁶

Entre els diferents estris i eines relacionades amb els treballs del camp, així com amb l'elaboració dels productes, cal destacar-ne la existència d'una caldera d'aram, o *alambí*, per a destil·lar d'aiguarent.¹⁷

Per una escala de quatre trams, oberta al vestibul de l'entrada, s'accedia a la **planta principal**, on a l'ala de ponent un rebedor feia de distribuïdor de les dependències destinades a serveis. En aquest sector se situava la cuina, el rebost, el menjador dels criats i les latrines. En els tres cossos restants d'aquesta planta es disposaven les estances reservades a l'ús personal dels senyors. La sala gran, o sala major, era l'espai més emblemàtic de l'edifici, i simbolitzava el centre de poder de la baronia. La tipologia del mobiliari d'aquesta estança i el nombre d'objectes que s'hi guardaven denoten una certa qualitat, elements que posen de manifest la sumptuositat de la sala, com ho evidencia la gran porta d'entrada presidida per un escut, restes que actualment encara s'aprecien.

---

¹⁶ En l'inventari de l'any 1774 es fa menció de "lo aposento per lo qual se baixa a la gruta de dit Castell", cavitat que s'ha d'identificar amb el passadís excavat en el subsòl i que encara avui és en part transitable.

¹⁷ Entre els objectes referenciats al celler en els inventaris dels anys 1642 i 1698 es fa menció d'un alambí, fet que evidencia la producció d'aiguarents ja des de mitjans del segle XVII, considerant-se com el precedent immediat de l'elaboració de destil·lats, que fou la base de la represa agrícola de la població durant la següent centúria.

Les habitacions, cambres o estudis eren identificades, genèricament, pels noms dels seus moradors. Així es fa menció de “la dels senyors”, “de les dones” i “dels frares”. Aquesta última es fa servir com a capella privada del castell.¹⁸

Els mobles i objectes que s’han referenciat en aquestes dependències de la planta noble, tot i les petites diferències que es constaten en cada un dels inventaris, no presenten una variació substancial al llarg dels anys. El seu mobiliari estava format, bàsicament, per taules, cadires, llits, armaris, baguls, cofres i quadres amb motius religiosos. Tot i que molts d’aquests elements denoten un cert luxe, el conjunt no assolía el nivell d’esplendor que presentava la casa de Barcelona, residència habitual de la família.¹⁹

L’últim pis era ocupat per les **golfes** —*algorfa*—, planta que, arquitectònicament, es caracteritza per la filera correguda de finestrons, a mode de galeria de solana, que envolta tot el seu perímetre exterior. En aquestes dependències es guardaven tot un seguit d’objectes en desús, i no s’hi ha documentat una funcionalitat específica.

En els quatre inventaris, a més de fer-se una relació de les estances de l’edifici principal, es detallen, de forma molt puntual, d’altres elements i dependències del conjunt del recinte. Aquest està delimitat per un cos de muralla que el tanca, estructura defensiva que originalment quedava reforçada per un fossat.²⁰ En l’espai que s’obre a la seva part interna s’hi disposaven un seguit d’instal·lacions annexes, ubicades majoritàriament en el gran pati que hi ha davant de la façana principal del castell, anomenat genèricament en la documentació com l’entrada. En la bestorre de la barbacana, situada al costat de la porta del castell, hi havia una sitja amb capacitat de 72 quarteres d’ordi; una infraestructura que, com el galliner, els estables i els horts, denota que l’ocupació de tot aquest sector està ja destinada, des de mitjans dels segle XVII, a usos eminentment agrícoles.²¹

---

¹⁸ L’inventari de l’any 1744 és l’únic que fa menció explícita de la capella, estança que s’ha d’identificar amb l’esmentada cambra dels frares referenciada en els documents de 1642 i 1698.

¹⁹ Comparació feta a partir dels béns que Francesc Joan de Tamarit, senyor de Rodonya, tenia en la seva casa de Barcelona, relacionats en un inventari de l’any 1594, A.N.B. Notari Francesc Pedralbes, Plec d’inventaris (2), foli 36r-44v.

²⁰ Les estructures de “les Muralles de Rodonya” i “lo clos del castell” s’han referenciat en l’inventari de l’any 1774. Si bé la muralla, tot i que ha estat força remodelada, encara conserva trams del seu parament original en el sector del portal del pati, l’antic fossat que hi estava associat ha anat desapareixent, progressivament, en ser integrat per l’urbanisme del nucli de la població.

²¹ Dependències referenciades en l’inventari de l’any 1692. Apèndix documental II.

□ Porta d'accés a les escales de la planta principal

□ Restes del portal i la muralla que envoltaven l'edifici

VALORACIÓ

L'anàlisi dels quatre documents presentats ha premès constatar com l'evolució que experimentà el castell-palau de Rodonyà, entre els segles XVII i XVIII, estigué determinada per la utilització del seu espai interior. La importància que assolí el conjunt, com a centre de l'explotació agrària de les terres de la senyoria, va potenciar l'ús de les seves dependències per a aquestes tasques. La capacitat d'emmagatzematge de la producció es va incrementar notòriament en el decurs d'aquests anys, de forma especial en instal·lacions com el celler i la botiga dels grans, les qual varen ser remodelades íntegrament.

Tot i així, el gran casal renaixentista es va continuar utilitzant com a residència senyorial dels Tamarit, fet que s'evidencia en comprovar l'estat en què es troben les estances privades dels barons, perfectament condicionades per al seu servei diari. Detalls com la roba de llit, els mobles i certs objectes de valor denoten un ús de les estances de la planta noble per part dels membres de la família, els quals, malgrat estar instal·lats a Barcelona, continuaren vinculant-se físicament amb el castell-palau, nucli central de la seva base patrimonial, fins a finals del segle XVIII.

Es pot afirmar que les dependències de l'edifici, així com la seva distribució, es corresponen amb l'estructura interna pròpia de les residències senyorials de context rural. Concepció de l'ordenació física de l'espai característic de la tipologia dels castell-palau del Cinc-cents.

L'edifici fou el centre administratiu i jurídic de la baronia de Rodonyà i, com a tal, el grup familiar dels Tamarit va procurar mantenir-lo en condicions, com ho demostren les constants reformes que s'hi varen portar a terme, remodelacions que s'evidencien en comparar les estances relacionades en cada un dels documents, i que es concreta en fer-se esment de la cuina vella, l'estudi nou o la botiga vella.

L'especialització dels conreus que es va produir com a conseqüència del procés d'expansió agrària de mitjans segle XVIII i la generalització de l'arrendament de les rendes senyorials de la baronia varen propiciar que s'accentués la funcionalitat agrària del conjunt. En afavorir-se les prestacions del masover, i de l'arrendatari, sobre les instal·lacions del castell-palau, va quedar, definitivament, relegat a un segon terme l'ús de les dependències de l'edifici com a residència senyorial del grup familiar dels Tamarit.

APÈNDIX I

1642, maig, 11 i 16. Rodonyà

Inventari dels béns i rendes del difunt Joan de Tamarit i de Tafuer, senyor del castell i lloc de Rodonyà, fet a instàncies de Maria de Carcer, la seva vídua.

A.C.A. Notarial Mataró núm 34 doc. s/f

Transllat del 30 de setembre de 1690 Notari Josep Vigo i Julià, rector de la parròquia de Puiginyós.

Universis et singulis huius modi seriem Inspecturis visuris lecturis pariterque audituris at testor indubiamque fidem facio Ego Josephus Vigo et Julia Praesbiter Rector parochialis ecclesiae sancti Bartholomei de Puigtiños, et Sancti Joannis de Rodaña Barchinonensis Diocesis et eo Nomine autoritate ordinaria Nottarius publicus in dicta parochia quod inter alias scripturas publicas in armario, seu archivo Rectoriae de Puigtiños recte reconditam bene custoditas in nulloque vitiatas, quibus in iudicio et extra plena datur fides reperitur quoddam Inventarium in quodam Manuali Reverendi quondam Petri Domenech Praesbiteri Rectoris in dicta Rectoria Praecessoris mei cuius Inventarii tenor sub bis sequentibus verbi sequitur.

Die undecima mensis may anno a Nativitate Domini Millesimo sescentesimo quadragessimo secundo. Sit omnibus notum quod die et anno ut supra ad Instantiam D. Mariae de Tamarit vidua relicta Domini Joannis de Tamarit quondam domini castri et loci presentis de Rodaña Diocesis Barcinone presentibus pro testibus Francisco Prim et Pedro Foguet cultoribus dicti loci fuit factum inventarium de universis bonis mobilibus repertis in dicto castro de Rodaña. Quod sunt

Primo en la quadra una Arquimesa, una arquilla y dins ella y pes per or y plata, un buffet de alzina nou, altra buffet de noguer, una caxa molt usada, dos banchs plans, un Alambi, altra buffet de noguer, vinty quatra cadiras entra bonas y dolentas.

Item, a la preso un sep, y una caxa espatllada.

Item, al Capdemunt del Castell una columbrina de Bronzo.

Item, en la cambra dita dels Sentencials un llit de pots y banchs, una porta nova que esta per assentar.

Item, a la Cuyna uns camascales, una taula llarga ab dos banchs de petjas, una gabia de ferro altra banch pla.

Item, A la saleta de la cuyna una caxola forrada de ferro.

Item, de dalt a la barbacana una porta ja obrada, un guardaroba de fusta, un cofra molt dolent

Item, en lo aposento de la cansalada una capsalera de llit, un tovoret de Retorser dos telers de brodar, tres pintas, un cofre gran.

Item, al Rebost la caxa del Pa un cofra, un garrafó de çuro ab son brucal de vidra, divuyt claus de carro ab sinch llaunas, una capsa de braser dos amollas dolentas, la capsa de escalfar la roba, una carrutxa, un vetllador de fusta.

Item, en la cambra del Rebost tres caxas y un llit de mitg pilars.

Item, en la Cambra de las donas dos llits de camp, un matalaf dos sitials, dos caxas de noguer y dins lo armari buyt escudellas, y diset plats de pisa, un jarro tambe de pisa y una plata gran, trenta nou pesas de vidra, sis ampollas de ayguas, un quadret y altra de gran ab la figura de Santa Magdalena.

Item, en la cambra dels senyors un llit de camp ab dos matalafs de palla, un boffet de alba, una romana grossa y altra de xica tres pintas de ninet, dos caxetas una tauleta xiqueta, dos caxas grans, un lligador, una arquilla assentada en un boffet, mes dos quadrets, un quadro de Sant Joseph y altra de Santa Catharina de Sena.

Item, en la sala una presa de fusta, un tallador de botifarras.

Item, en la cambra dels frares, una taula, un escriptori, dos caxas, un llit de camp ab marfega un pages.

Item, en lo estudi del Cap de la escala, un boffet ab barreras de ferro, un llit de camp, una caxa, un baquet, una porta que fa asentar per lo mateix estudi. Mes altra llit de camp.

Item, en la cambra ques sota la escala, y per los mocos un llit de pots y banchcs ab marfega.

Item, en la entrada un fusell de ferro.

Item, a la botiga del oli, vinty quatra acollas encastadas ab dotza fins entreza costany doli, tres carratells plens de granatja, una olla, una sinquena, una caceta yambut tot de aram, y per manejar loli, una portadora mulera.

Item, al pastador una pastera ab un sedás y escaletas, una caxa farinera, un cofra vell, una boteta buyda, una roda de fornejar ab son banch.

Item, en la entrada tres peças de alsina.

Item, al Seller sinch botas de congreny y tres botas cercoladas de sibina en la mes grossa de las quals y Ba deu cargas vi claret y en la altra de ditas botas setza carregas barmell y en l'altra bota tambe sis carregas barmell, y en altra tres cargas claret, una carrega vinagre, una picota de ferro per a fer la sinia, dos axetas grossas de bronso als dos cups del vi y altra axeta tambe de bronso, al cup del oli, una axeta grossa de bota vinera, un caldero del tram dolent per trauer aygua de la cisterna, dos coxins de vellut vert, dos marfegas de drap la una y l'altra de fil, una bassina de estany un jarro, una cubertora per olla de Aram.

Item, a la botiga del blat, un boffet de alsina no acabat ab las pots que servexan a sustenir lo blat.

Item, en los estudiets nous dos llitets de camp, una tauleta, un basulet.

Item, a la teulada nou pots de alsina entre xicas y grossas y sis de pi.

Item, a la sala dos pedrenyals vells de roda y dos de colp llarchs de sis palms en poder de Pau Papiol, un parell de mulas, un carro ab dos rodas forradas.

Item, al porsio quatra bigas de alba, quatra filetas de pi, dos verges de Roure, tres filetas de roure tot per prensar oliera, una roda de carro forrada.

Item, al trull sinch pessas de alzina per dita prensa y una de om per lo caragol, un parol de trull y dos seguidors.

Item, die decima sexta may anni dicti in Molendicio de Vilardida presentibus pro testibus Raymundo Pons jimene fabra ferrario loci dicti de Rodañã et Jacobo Canyellas loci de Bonastra se ha trobat lo moli molinerant ab conamdita tramuja, farinera, un pich, un martell, una escarpera, un parpost tot de ferro la tanca de bronso una palmada.

Item, en lo Castell de Vilardida un boffet de noguer, tres cadiras, una post de esplanar, dos caxas molt dolentas, un cercol de ferro, dos pots grossas de alba, vint cayrons per fer grahons de escala dos botas detinguda la una de set cargas l'altra de sinch, dos carretells.

Signum mei Josephi Vigo et Julia presbiteri Rectoris praefacti dictaque ordinaria auctoritate Notarii publici in dicta parochia qui huius modi Inventarii instrumentum prout

□ Sitja excavada al sòl natural del pati del castell

□ Vista interior de la façana nord. Els forats dels embigats assenyalen l'alçada dels pisos

iacet ab scripturis publicis in armario seu archivo dicte parochialis ecclesiae seu Rectoriae de Puigtiños reconditis et bene custoditis extraxi et ad verbum cum suo originali comprobavi et in testimonium praemissorum subscripsi et sub signam rogatus et requisitus die trigessima mensis septembris anni a Nativitate Domine Millessimi sexcentessimi nonagesimi in loco de Puigtiños Diocesis Barchinone.

APÈNDIX II

1698, febrer, 20 – fin el dia. Rodonyà

Inventari dels béns i rendes que foren de Hug de Tamarit i de Carcer, senyor del castell i lloc de Rodonyà, fet a instàncies del seu fill i hereu Salvador de Tamarit i de Vilanova.

A.C.A. Notarial Mataró num. 34 doc. núm 21 s/f

Transllat del 22 d'agost de l'any 1774 Notari Pau Marrugat i Puig, notari de Vila-rodona.

At testor et fidem facio ego Paulus Marrugat et Puig Regia autoritate notarius publicus Ville Rotunde diocesis Barchinone, infrascriptus, uti regents, et meis. leg. non thenents scripturas, seu notarias publicas receptas penes Reverendum doctorem Emanuelelem Alexandre quodam Presbiterum et Rectorem Parochialis Ecclesie Sancti Bartholomei loci de Puigtinyos eiusdem diocesis eoque nomine, autoritate ordinaria notarium publicum dictem Parroquiem de Puigtinyos, quod in arxivo dicte Parochialis ecclesiem, ubi diversa publica instrumenta penes iam relatum Reverendum Rectorem recepta et testificata reperiuntur, inter alia, quoddam invenitur inventarii instrumentum, in (...) insurgens modum.

Inventari dels bens del Sr. de Rodonya del any 1698.

=die 20 mensis febreris anno domini 1698 in loco de Rodonya diocesis Barchinone= *En nom de deu sia Amen= Insta lo Dn Miquel Roca legitim procurador del noble Sr Dn Salvador de Thamarit y de Vilanova com de sa procura consta en poder del discret Francisco Bonabentura Torres per autoritat real y apostolica notari publich de Barcelona als 18 dies del mes de febrer de 1698.*

Primo lo castell de Rodonya ab las adherencias de heretats, camps, vinyas y diferents pocessions, com fins vuy han possehit los antecessors y Srs de Rodonya. Item un hort clos ab sa casa y sinia.

Item, lo lloch y terme de Rodonya ab la jurisdicció civil y criminal, delmes, tarchas agraris, censos y altrás pertinencias comllargament consta ab los capbreus de dit lloch.

Item, las casas y terme de Momferri ab la jurisdicció delmes, tascas y altrás pertinencias com consta llargament ab lo Capbreu de dit terme.

Item, lo loch y terme del mas den Arbonès ab la jurisdicció delmes, tascas, censos y altres pertinencias com consta llargament ab lo capbreu de dit lloch y terme.

Item, en lo terme de Puigtinyos una quadra anomenada den Llobet ab la jurisdicció delmes, censos, tascas, y altres pertinencias com consta llargament ab lo capbreu de dita quadra.

Item, per relació de homens experts se sap que han tingut tenen y posseheixen los Srs de Rodonya dos quadras en lo terme de Montegut ab sos drets y pertinencias com consta ab las actas de la casa.

Item, tots los censos censals y altres rendas que han tingut tenen y posseheixen los Srs de Rodonya com llargament consta en lo llibre major de la casa.

Item, se reserva que si altres bens immobles se troben en lo esdevenidor de la universal heretat dels Srs de Rodonya en la qual entra dit son Principal Dn Salvador de Thamarit puga lo notari del present inventari continuarlos y anyadirlos al que esta auí escrit y mencionat.

Bens Mobles

En la entrada del Castell se han trobat dos picas de posar oli que no serveixen.

A la botiga del oli se han trobat en diferents vasos sexanta cortans de oli.

Establia

En la establia dos mulas ab sos encellaments y la meytat de ellas es del masover.

Item, un burro tot de mitg temps.

Item, dos tossinos la meytat del masover.

Seller

En lo seller se han trobat cinch Botas de congreñy y en una de elles una carga de vi.

Item, tres altres botas mitjanas.

Item, sis botas de carrega.

Item, dos botetas de barralo.

Item, dos cups ab ses aixetes de bronse.

Botigues

Item, a les Botigues se han trobat de blat net cent y set quarteras.

Item, vint quarteras de blat ordinari.

Item, se ha trobat en dita Botiga set quarteras de seguell.

Item, unas deu quarteras de ordi.

Item, en la Botiga xica se han trobat sexanta quarteras de civada.

Item, deu quarteras de espelta.

Item, dos quarteras de faves.

Item, en la Botiga nova mestall ordios cinquanta quatre quarteres.

Item, mestall seguelos cinch o sis quarteras.

Item, en la mateixa Botiga dos quarteres de llovins.

Item, se ha trobat en la Sitja de la Barbacana setanta dos quarteras de ordi.

Galliner

Item, al Galliner se han trobat trenta caps de aviram.

Cuyna de baix

Item, se han trobat a la cuyna de baix una pastera y una farinera usadas ab dos cosins grans de pedra.

Estudis

Item, als estudis de ma dreita se han trobat dos llits un de pilars y altre de banchs una marfega y matalas altra en matalas sol.

En la Sala major

Item, en la sala major se han trobat algunas armes velles.

Item, tres boffets un molt gran y dos de ordinaris.

Item, algunes cadires velles y molt usades.

Item, sis dotzenes de pots noves.

Item, en un armari de dita sala algunes capses de garrafons ab sos broncals y tasses.

Item, en la cambra dita dels Frares un llit de banchs ab un matalas, una caixa y quatre cadires velles y molt usades.

Item, en la cambra del costat un llit de banchs ab marfega y dos matalassos, un cofre y una taula ab son calaix, ab tres cadiras y un quadro.

Cuyna de dalt

Item, en la cuyna de dalt se han trobat dos olles grans de bronce ab una grexonera y cassola de aram. Plats y escudellas y olles de terra.

Item, al menjador dels criats una taula llarga ab dos banchs de espatllera.

Item, en la cambra dita la cuyna vella se han trobat un cofre gran ab una caixa y un llit de Pilars vell y molt dolent.

Item, en la cambra haont dormen los Srs se han trobat primo un llit de banchs ab tres matalassos.

Item, una llitota ab dos caixes un vaul farrat, tres caixetes xicas ab una arquilla dolenta.

Item, en una de ditas caixes se ha trobat divuyt llansols, trenta tovallons, estovalles nou, aixugamans quatre, quatre estovalles de cuyna, quatre tovalloles, tres vanoves de fil de borro, dos flassades usades, sis coixins grans, tres de xichs ab ses coixineres, tres de tela.

Item, a la cambra del costat se ha trobat una camilla bona ab dos matalassos.

Item, dos caixes ab una arquilla y taula vella y dolenta.

Item, alguns quadros dolents.

Item, quatre cadires baixes de brassos, dos baixes sens brassos.

Item, deu cadires de baqueta sense brassos y dos ho tres de negres sense brassos.

Item, en la quadreta se ha trobat una arquilla y taula bones ab son pany y clau, dos quadros un de St Bernat y altra de No Sra ab altrs quadrets petits.

Plata

Item, se han trobades set culleras de plata y un saler de Plata.

Item, tres candeleros de llautó, una llumenera, una tortrera, xocolatera, un morter de bronce foradat ab sa ma bona.

Item, dos calderes una de gran y altra de xica, tres Payelles de aram una de gran dos de xiques. Un escalfado y unes grayelles una copa de aram usada vinch lluny.

=testes sunt Salvador Aleixandre y Gaspar Soler meis. leg. n. tildados. no valen. Assi lo apruevo Yo el infrascrito escrivano de mi mano propia.

Et hui igitur omnibus propria manu scriptis, tam in iudicio quam extra stetur firmiterque credatur. Ego Paulus Marrugat et Puig Regia autoritate nottarius publicus supranominatus, (...) me subscribo, et meum solitum quo in publicis claudendis utorrogatus et requisitus die vigesima secunda mensis Augusti anno a nativitate domini millessimo septingentissimo septuagentesimo quarto, cum presenti papiro Regii sigilli primi (...). Signum Idem Paulus Marrugat et Puig notarius.